

25. 3. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odpovědnost za škodu z provozní činnosti a zproštění povinnosti k náhradě škody

V občanském zákoníku jsou zvláště stanovené případy, ve kterých škůdci vzniká povinnost k náhradě škody bez ohledu na své zavinění. Mezi tyto případy patří mj. odpovědnost za škodu z provozní činnosti dle § 2924 a související odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným dle § 2925 občanského zákoníku.

Tento článek se zaměřuje zejména na podmínky zproštění se povinnosti k náhradě škody z provozní činnosti, neboť tato problematika doznala s účinností současného občanského zákoníku významných změn. Tyto změny spočívající zejména v rozšíření důvodů pro zproštění povinnosti provozovatele závodu k náhradě škody již jsou v rámci současné judikatury řešeny a reflektovány, výklad příslušného ustanovení však zatím stále není zcela jednoznačný.

Ust. § 2924 občanského zákoníku stanovuje následující: *„Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.“*

Vymezení provozní činnosti

Odpovědnost za škodu z provozní činnosti podléhá zvláštnímu režimu mj. s ohledem na skutečnost, že s provozní činností je zpravidla spojeno vyšší riziko vzniku škodných událostí.

Pojem provozní činnosti není v občanském zákoníku přesně definován. Obecně je třeba provozní činnost vnímat jako obchodní či podnikatelskou činnost a provoz jiného zařízení, které slouží k výdělečné činnosti. Důvodová zpráva k Občanskému zákoníku vysvětluje, že mezi jiná zařízení sloužící k výdělečné činnosti patří kromě zařízení s platící klientelou i taková zařízení, jejichž výdělkem jsou především příjmy z veřejných prostředků (např. veřejné nemocnice, školy a podobné ústavy). Dle stále aplikovatelné dřívější judikatury je provozní činností i taková činnost, která bezprostředně, objektivně a fakticky předchází či navazuje na činnost hlavní.[\[1\]](#)

Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu

Pro založení odpovědnosti provozovatele závodu za škodu je nutné, aby došlo ke splnění základních

předpokladů vzniku této odpovědnosti. Břemeno důkazní ve věci prokázání splnění následujících předpokladů leží na straně poškozeného:

- událost vyvolaná provozem závodu nebo jiného zařízení;
- vznik škody; a
- příčinná souvislost mezi událostí vyvolanou provozem závodu a vznikem škody (kauzální nexus).

Z pohledu poškozeného může často být v praxi problematické prokázat, že škoda vzniklá na jeho majetku v konkrétním rozsahu byla způsobena právě v důsledku události vyvolané provozem škůdce, a to například v případech prokázání škody vzniklé v důsledku znečištění životního prostředí, neboť v takových případech může být znečištění způsobeno řadou dalších faktorů, např. provozem motorových vozidel, klimatickými změnami apod. Je proto třeba každý případ zkoumat dle jeho individuálních okolností.

Zproštění povinnosti k náhradě škody a současná judikatura

Zákon připouští možnost zproštění povinnosti k náhradě škody z provozní činnosti, resp. možnost liberace. Odpovědnost za škodu z provozní činnosti tedy není odpovědností absolutní. Dle ust. § 2924 občanského zákoníku se provozovatel povinnosti k náhradě škody zproští v případě, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně prokázání naplnění podmínek ke splnění zproštění povinnosti tedy leží na straně provozovatele, resp. škůdce.

Za účinnosti dřívější občanskoprávní úpravy bylo zproštění odpovědnosti provozovatele podmíněno prokázáním, že škoda byla způsobena neodvratitelnou událostí nemající původ v provozu anebo vlastním jednáním poškozeného. V současném občanském zákoníku jsou tedy liberační důvody značně rozšířeny ve prospěch provozovatele. Obecně lze uzavřít, že současná právní úprava vychází z obdobných principů odškodnění, a nadále je tedy možné přiměřeně vycházet z dosavadní judikatury[2], je však třeba vždy přihlídnout k uvedeným změnám ve vztahu k liberačním důvodům.

Nedostatky předchozí právní úpravy se projevovaly např. v situacích, kdy drobný podnikatel či živnostník odpovídal za škodu způsobenou v důsledku provozní činnosti, kterou nezavinil a které nebyl ani s řádnou péčí schopen předejít. V některých případech tedy byly pro provozovatele nastaveny nepřiměřeně přísné podmínky.

Navzdory uvedenému není občanský zákoník nakloněn pouze ve prospěch provozovatele na úkor poškozeného. Přísnější režim liberačních důvodů je stanoven u škody způsobené provozem zvláště nebezpečným, tedy takovým provozem, při kterém je např. nakládáno s nebezpečnými radioaktivními, výbušnými či chemickými látkami, u kterých nelze možnost vzniku škody vyloučit ani při vynaložení řádné péče. Povinnosti k úhradě takové škody se provozovatel zproští pouze tehdy, prokáže-li, že škodu způsobila zvnějšku vyšší moc nebo že ji způsobilo vlastní jednání poškozeného nebo neodvratitelné jednání třetí osoby. Je logickým závěrem, že zákon neklade stejné požadavky např. na provozovatele drobného závodu a provozovatele chemické továrny.

Ustanovení o zproštění povinnosti k náhradě škody z provozní činnosti patří k právním normám, jejichž hypotéza není právním předpisem přesně stanovena, a která tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého okruhu okolností, jenž není předem omezen.[3]

V rámci hodnocení naplnění podmínek zproštění povinnosti k náhradě škody z provozní činnosti je nutné vzít na vědomí, že každý druh provozní činnosti vykazuje specifické znaky provozu a s ním

spojených rizik. Různé požadavky tak budou kladeny např. na provozovatele restaurací, prodejen zboží, plaveckých bazénů atd.

Jak vyplývá z důvodové zprávy k občanskému zákoníku, rozumně požadovanou péčí není míněno pouhé plnění povinností ujednaných ve smlouvě nebo stanovených právními předpisy, ale veškerá jednání, která se v daném ohledu jeví s ohledem na povahu provozu jako racionální. Požadavky kladené na provozovatele přitom nemohou být přepjaté a musí odpovídat tomu, co se od jednatelů v daném oboru očekává jako opatrné jednání podle dosažené úrovně jednání i obecné zkušenosti.

Konkrétnější vymezení obsahu spojení „vynaložení veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo“ lze očekávat v rámci budoucích rozhodnutí soudů. Dosavadním výkladem soudů bylo potvrzeno, že zákonem připouštěná možnost liberace není spojena s vynaložením veškeré možné myslitelné péče, kterou může provozovatel vynaložit, neboť zákon výslovně stanovuje, že postačí prokázání takové péče, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.

Jako důvod zproštění povinnosti k náhradě škody však nepostačuje pouhé plnění zákonných povinností. Nadále aplikovatelné by tedy měly být např. závěry judikatury, že při vypouštění škodlivých látek do ovzduší není dostačujícím důvodem ke zproštění povinnosti nahradit škodu plnění povinností plynoucích z předpisů o ochraně ovzduší, včetně placení poplatků za znečišťování ovzduší.[\[4\]](#)

Míru vynaložené péče je také nutno posoudit z pohledu ekonomicky účelného vynaložení prostředků. K naplnění povinnosti vynaložení veškeré rozumně požadované péče může dojít i za předpokladu, že škůdce nedisponoval nejvyspělejšími technologiemi a neprovedl všechna v úvahu přicházející bezpečnostní opatření k tomu, aby zabránil vzniku případných škod, pokud bude prokázáno, že provedená opatření jsou přiměřená a dostatečná a svědčí o tom, že provozovatel závodu předcházení škodám věnoval náležitou pozornost a dostatečnou péči.[\[5\]](#)

Závěr

Přínosným znakem současného ustanovení o liberaci je skutečnost, že zákon nadále netrestá všechny provozovatele závodu za škodu, která byla způsobena v souvislosti s provozní činností, bez ohledu na povahu závodu a míru péče, kterou provozovatel vynaložil.

Z hlediska právní jistoty však může být problematickým neurčitý význam spojení „veškeré péče, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo“, neboť provozovatel závodu není předem schopen s jistotou posoudit, jaké preventivní jednání znaky rozumně požadované péče naplní. Jak ale vyplývá ze shora uvedeného, soudní výklad ustanovení o liberaci již stanovil základní hranice příslušných jednání, přičemž částečně lze vycházet také z dřívější judikatury. Konkrétnější vymezení jednání vedoucích k naplnění podmínek zproštění ve vztahu k jednotlivým druhům provozních činností však bude třeba vyčkat v rámci budoucí judikatury.

Závěrem lze s ohledem na shora uvedený výklad a judikaturu pro účel předcházení vzniku povinnosti k náhradě škody z provozní činnosti provozovatelům doporučit dbát na dodržování preventivních opatření a schopnost prokázat provedení těchto opatření. V závislosti na druhu provozu se může v praxi jednat např. o řádné proškolení zaměstnanců provozovatele, dodržování interního provozního předpisu, průběžné vyhodnocování bezpečnosti provozu a testování škodlivosti vypouštěných emisí či jiných vedlejších produktů provozní činnosti, neprodlené řešení poruch v provozu a havarijních situací, používání přiměřeně moderních technologií, dodržování mezinárodně uznávaných norem a bezpečnostních a technických pravidel.

Mgr. Radim Obst,

advokát
e-mail: Radim.Obst@tdpa.cz

[Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Na strži 2102/61a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 270 005 533
Fax: +420 270 005 537
e-mail: info@tdpa.cz

[1] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 529/2006

[2] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1127/2018

[3] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1127/2018

[4] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 769/2006

[5] Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 17 Co 29/2017; Usnesení Ústavního soudu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. IV. ÚS 3187/18

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)
- [Autonomní mobilita optikou české legislativy. Kdy se na silnicích dočkáme vozidel bez řidiče?](#)
- [Rodičovská odpovědnost po novele občanského zákoníku: Jak nové principy rovnosti,](#)

spolupráce a ochrany dítěte mění praxi soudů a rodin

- Lhůta a povinnosti při vyrozumění oznamovatele o výsledku posouzení oznámení